

Научна хроника

Тринаести међународни научни скуп *Савремена српска фолклористика XIII* (Тршић, 29. септембар – 1. октобар 2023)

Зорана Гуја Дражета

Међународни научни скуп *Савремена српска фолклористика XIII* одржан је у Тршићу од 29. септембра до 1. октобра 2023. године. Организатори скупа били су Удружење фолклориста Србије, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ (Београд), Научно-образовно културни центар „Вук Караџић“ (Тршић) и Центар за културу „Вук Караџић“ (Лозница). Водећи се првобитном идејом о актуелним истраживањима из ширег поља фолклористике и усмјерењем излагања путем посебних истраживачких проблематика, овогодишњи скуп је имао двије тематске цјелине: *Терминологија и класификација у фолклористичким дисциплинама* и *Савремена фолклористика*. У оквиру наведених цјелина, стручњаци из Србије, Републике Српске – Босне и Херцеговине, Хрватске, Сјеверне Македоније, Бугарске, Пољске, Украјине и Русије представили су своје радове из области фолклористике, народне књижевности, лингвистике, филологије, етнологије, антропологије и етномузикологије. На самом почетку скупа присутнима су се обратили представници домаћина – Александра Пурић, директорица НОКЦ-а „Вук Караџић“ у Тршићу, Снежана Нешковић Симић, директорица Центра за културу „Вук Караџић“ у Лозници, и Данијела Поповић Николић, предсједница Удружења фолклориста Србије, након чега је услиједило уводно излагање, односно пленарно предавање Љиљане Пешикан Љуштановић (Нови Сад) – *Жанровска мапа усмене књижевности за децу. Дилеме и питања*, у којем су разматрана свеprisутна питања и односи квалификације књижевности за дјецу и њиховог садржаја уопште.

О све већој заинтересованости за фолклористичка проучавања стручњака из сродних дисциплина, али и озбиљности и значају скупа за друштвено-хуманистичке науке говори чињеница да је на овогодишњој тродневној конференцији учествовало преко педесет

истраживача и научника, који су презентovali нацрте и резултате својих истраживања у цјелодневним паралелним сесијама/секцијама. Прву сесију на конференцији отворио је Ноел Путник (Београд) радом *Од мита до логоса: компаративни осврт на терминологију везану за приповедање у старој Грчкој*, након кога су слиједиле презентације Александре Бјелић (Ужице) о *Терминима плагијата, фалсификата и мистификација у проучавању усмене књижевности* и Миливоја Бајшанског (Нови Сад) – *Епска народна песма у речницима књижевних термина*. У другој сесији говорио је Андреј Мороз (Москва) – *Крст за изношење у погребној поворци и прелазна икона: реплике литургијских практика у ареалу католичко-православног пограничја*. Даље је Лука Шешо (Загреб) излагао рад под насловом *Од могућа до мрачњака или о промјенама у традицијским вјеровањима Туропоља*. Слиједио је Глеб Пилипенко (Москва) – *Нарративы о традиционной духовной культуре у национальных меньшинств в Боснии и Герцеговине: сохранение идентичности и инновации*, те су Магдалена Богуславска и Јулија Крупа (Варшава) приказале рад *Божанска моћ биљака? Обредне траварске традиције као научни и уметнички изазов (на примеру празника Велике Госпе)*. Први дан скупа заокружен је представљањем нових издања – зборника радова са претходног међународног научног скупа *Савремена српска фолклористика XII* (објављеног 2023. године у издању Удружења фолклориста Србије, Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ (Београд), Комисије за фолклористику Међународног комитета слависта, Центра за културу „Вук Караџић“ (Лозница) и Научно-образовно културног центра „Вук Караџић“ (Тршић), ур. Данијела Петковић и Дејан Ајдачић), тематског зборника радова *Насљеђе и идентитет(и)* (објављеног 2022. године у издању Центра за фолклористику и студије културе (ЦЕФИСК) и Филолошког факултета Универзитета у Бањој Луци, ур. Јеленка Пандуревић), те *Фолклористике*, часописа Удружења фолклориста Србије (број објављен 2022 (година седма, број 2), ур. Соња Петровић и Мирјана Закић, са тематом *Савремена истраживања музичких и плесних пракси Србије*).

Други дан скупа донио је најинтензивнији рад у смислу функционисања четири, односно осам паралелних сесија које су пратиле тематске оквире скупа. У првој сесији Данка Лајић Михајловић (Београд) говорила је о *Терминолошким питањима савремене етномузикологије: више од проблема научног дискурса*, а Бојана Максимовић (Београд) о *Класификацији жанрова старонордијске књижевности*. Слиједио је рад *Проблем класификације хумористичких наратива у рукописним збиркама Крсте Божовића* Марине Младеновић Митровић (Београд), док се паралелна сесија одвијала излагањима Наталије Граматчикове (Натаљя

ГраMATчикова) (Јекатеринбург) – „Русская изба“ и другие фолклорные явления в пространстве современных музеев: парадоксы меморативно-го ландшафта, Марка Стојановића (Београд) – Музејски фолклор: фолклор музеалаца, Јулијане Шчукине (Уљјана Щукина) (Санкт Петербург) – Фолклорно-етнографические материалы в фонде краеведа-жителя Русского Севера (фонд Петра Зашихина в Красноборском музее) и Зоране Гује Дражете (Београд) о Сабору гуслара „Романијо, горо од јунака“: погледи и питања (одрживости) нематеријалног културног наслеђа.

Питања о књижевности и умјетности нашла су своје мјесто у другој сесији другог дана скупа, на којој је Смиљана Ђорђевић Белић (Београд) говорила на тему *Концепти фолклора: поуздани (наслеђени) путокази или нови изазови савремених теренских истраживања вербалног фолклора у Србији*, Немања Радуловић (Београд) о „Наивној књижевности“ и фолклористици у контексту историје идеја, а Данијела Поповић Николић (Ниш) о *Аматерској, „наивној“, „дивљој“ или – књижевности: о терминима из емске и етске перспективе*. Паралелна сесија је обухватила излагања о дигиталним појавама, тј. фолклору на примјеру мимова као (новом) интернет жанру и њиховој проблематизацији. Сузана Марјанић (Загреб) говорила је о *Митем/и о крају свијета (до 2040. године) у/на интернетским гласинама*, Ана Банић Грубишић (Београд) о *Култури интернет мимова у Србији: од глобалног ка локалном*, а Оливера Марковић и Мирјана Бојанић Ђирковић (Ниш) о *Поетици мима као фолклорног интернет жанра*. Слиједио је етномузиколошки приказ Александре Миликић (Ужице) о *Мултиинструменталисти као чувару традиције у доба дигиталне културе*.

У трећој сесији представљена су истраживања из широке области фолклористике, односно радови Веселке Тончеве (Веселка Тончева) (Софија) – „Разночетения“ в рецепцията към традицията: етномузиколошки наблюдения върху един фестивал за „автентичен фолклор“ в България, Данијеле Митровић (Београд) – *Деиктичке речи у светлу теорије формуле на примерима српских епских песама и староенглеског епа Беовулф*, Ивана Праштала (Београд) – *Појам place-lore-a у савременој фолклористици* и Ане Јањић (Јагодина) – *Усмени наративи у огледалу когнитивне наратологије – могућности и ограничења*, док су у паралелном издању излагани радови „Fan fiction“ као савремена фолклорна продукција Љиљане Гавриловић (Београд), *Семиотичка анализа популарног космолошког наратива* Милана Томашевића (Београд), *Медијски живот културноисторијских предања* Снежане Марковић (Јагодина) и *Видеото како алатка за дигитализација и трансмисија на фолклорните материјали* Сузане Мицеве и Ане Витанове-Рингачеве (Сузана Мицева и Ана Витанова-Рингачева) (Штип). Посљедње паралелне сесије другог

дана скупа *Савремена српска фолклористика XIII* биле су резервисане за истраживања (народне) књижевности и лингвистике, када су излагане презентације Данијеле Петковић (Београд) о *Принципима класификације јужнословенских и руских епских песама*, Снежане Милосављевић Милић (Ниш) – *Исто у друкчијем – терминолошки аспекти трансфикционалног јунака у фолклористици*, Константина Ађанина (Београд) о *Класификацији формула етикеције у бугарштилцима*, након којих су уследили радови Црвена боја у „Ерлангенском рукопису“ Данијеле С. Станић (Београд), *Лексика лирских народних песама из тимочке крајине (на материјалу збирке Јато голубато)* Милице Стојановић (Београд) и *О поређењима у „Сликама из сеоског живота“ Ј. Веселиновића Драгане Цвијовић (Београд)*. Пленарно предавање Јасмине Јокић (Нови Сад) – *Класификација лирске усмене поезије (историјат и проблем)* са разноврсном дискусијом представило је успјешну завршницу активног другог дана конференције.

Трећи дан био је резервисан за приказ истраживања из обје тематске цјелине скупа, те су се у оквиру почетне сесије нашли радови етнолога/антрополога о темама као што су: *Естетика руралне вернакуларне архитектуре – народна уметност и праксе избора* Милоша Матића (Београд), *Митолошки смисао „кола на колу“* Дејана Крстића (Зајечар), затим *Здравице уз пијење из велике ракијске чаше у Ибарском Колашину* Александара С. Павловића (Лепосавић) и „*Мртвачка игла*“: *магијски концепти као оруђе интерпретације прошлости, (ре)конструкције аутобиографских наратива и превазилажења идентитетских траума* Данила Трбојевића (Београд), као и радови настали из пера стручњака из сродних области: *Украјинска патриотска песма „Ој у полі червона калина“: динамика и вишеслојност жанровске атрибуције* Оксане Микитенко (Оксана Микитенко) (Кијев), *Класификација народних балада у савременој српској и украјинској фолклористици* Мирославе Карацубе (Мирослава Карацуба) (Кијев), „*Поминајте, папа, мама, бабушка Фаина*.“ *Перечисления умерших в вернакуларных поминальных практиках* Светлане Королјеве (Светлана Королёва) (Перм) и *Images of the Blind in Bulgarian Folk Tales* Марије Славчеве (Мария Славчева) (Софија).

У оквиру посљедњих, али не мање битних, паралелних сесија приказане су презентације из поља фолклористичких студија аутора Екатерине Анастасове (Екатерина Анастасова) (Софија) – *Магические святыя – о Кассиане и Киприане*, Марије Јасинскаје (Мария Ясинская) (Москва) – *Образы и мотивы современных восточнославянских интернет-открыток к праздникам церковного календаря: в поисках традиционного*, те рад о *Жанровској збци или какве везе имају медицински и правни дискурс с фолклористиком?* Наташе Полгар (Загреб). Затим је о *Вагантном*

стиху у текстуалним и нотним записима народних песама на ширем јужнословенском простору говорила Јелена Јовановић (Београд). Усљедило је излагање Јеленке Пандуревић (Бања Лука) о *Фолклористичкој заоставштини Милана Карановића*. Тему *Архимотивот „грабнување невеста“ во епската песна за Турунџула Каравлашки – современи фолклористички толкувања* представила је Ана Витанова-Рингачева (Штип), док је завршно излагање било коауторски рад Слободана Наумовића и Богдана Дражете (Београд) – *Наративи о сточарству у источној Херцеговини: примери савремене праксе*.

Као и претходних година, домаћини скупа су за све заинтересоване учеснике организовали посјету комплексу Сабориште, родне куће Вука Караџића и манастира Троноша. Богат корпус приказаних занимљивих и разноврсних тема и истраживачких погледа слиједио је двије основне тематске цјелине скупа, што је свеукупно послужило као основ за размјену идеја, мишљења и конструктивних дискусија током читавог скупа, те се и овај пут показала могућност и предност сарадњи сродних дисциплина у области савремене српске и (јужно)словенске фолклористике.

Зорана Гуја Дражета / Zorana Guja Dražeta
Музиколошки институт САНУ, Београд/
Institute of Musicology SASA, Belgrade
E-mail: zoranaethno@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0392-0932>

Примљено/Received: 21. 11. 2023.
Прихваћено/Accepted: 22. 11. 2023.